

The Effect of Story and Image Supported Teaching in Primary School 4th Grade Social Studies on Students' Attitude¹

Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI ², Arife Nazan GÖNÜL ³

Received: 04 June 2016, Accepted: 02 October 2016

ABSTRACT

In this study, 4th class social sciences course, under the theme of "I learn my past", the effects of using the story and image on student's interest and attitudes, introducing narration and techniques of imagination and to determine the contribution by using these techniques in social sciences teaching are aimed. The study was applied in the 2013-2014 academic year. The research group is located in the center of Zonguldak Çatalağzı Plevne Elementary School and was limited only 4th grade students (a branch). The study is both quantitative and qualitative research. One group pretest-posttest design to measure students' attitudes to the quantitative dimension, in qualitative dimension interviews with students and students' course documents have been analyzed. In the first part of this research, a problem has been defined and sub-problems had given and the importance of the research was pointed out. In the second part, related publications and related researches have been introduced. In the third part, the model of research, universe and sampling, general information about students, device of data collection, data collection, data analysis and interpretation of data have been dwelled upon. In the fourth part, findings and interpretations related to sub-problems have been dealt with. In the final part, results and suggestions have been shown. In this study, the use of stories and images that are important to demonstrate the extent to affect the interests and attitudes toward social studies. In addition, the use of stories and images are important in terms of showing how it can be carried out according to social studies.

Keywords: Social Studies, Story, Image, Historical Thinking, Attitude.

EXTENDED ABSTRACT

At the present time, the education concept adopted is intended to teach the students how to access knowledge and how to approach a problem in order to solve a problem in case of a problem rather than storing the students with knowledge. Many learning models have been created and many methods have been developed in order to provide this understanding and make the learning efficient (Çelikkaya, 2008). Using the stories in order to reach the inner world of the students is one of the leading permanent and not monotonous teaching methods for improving the skills which are aimed to be built in the individuals by means of the Social Sciences program. When the stories are being read or listened to, the written or verbal symbols are converted into images in the mind of a learning individual by finding a meaning different than what the author has envisaged. Thus the reconstruction process starts. Such reconstruction must restructure the past by means of historical story (Dilek and Yapıcı, 2005: 115-130). In addition, since the visual materials being used during the Social Sciences lessons have an important place for the students to understand the text they are reading as well as to have a critical point of view, the visual equipment must be given place in social studies (Yazıcı, 2006:651-662).

The problem sentence of our research finds its form as "Does the story and image supported teaching in Social Sciences class of Primary School 4th Grade have an effect on the interests and attitudes of the students?". In the research, concerning the "I am learning my past" theme, the "Social Studies Interest and Attitude Scale" developed by Demir and Akengin (2010) is used as the data collection tool. At the end of the implementation, the quantitative findings are assessed and interpreted by carrying out the analysis with SPSS data analysis software. In order to

¹This article is quoted from the postgraduate study titled "The Effect of Story and Image Supported Teaching in Primary School 4th Grade Social Sciences Class on the Students" (Bülent Ecevit University, 2016).

²Assist. Prof. Dr., Bulent Ecevit University, Ereğli Faculty of Education, besimearzu@gmail.com

³Teacher, MEB., nazmiyegonul22@hotmail.com

solve the research problem; “document review”, “observation” and “interview” have been used as qualitative research data collection methods and the descriptive analysis of the collected data has been carried out. The quantitative data represent that giving place to the “stories and images” in Social Sciences lessons effected the students to develop a positive attitude towards the lesson while the in-class practices represent that the students are in a positive attitude towards the lessons. Thus both qualitative and quantitative data are in a nature supporting the obtained results. The students have improved their chronological thinking skills by using critical thinking and interpreting skills as they were trying to examine and comprehend the stories and images. On the other hand, the students have improved their skills such as “creative thinking” and “empathizing” by trying to create the stories and images. According to the research findings, the students represent a more positive attitude to the Social Sciences lessons when they find the active participation opportunity in an enriched education environment (Schug and Beery, 1987). With an enriched education environment, the teacher, on one hand, provides the students to have a more positive attitude towards the lesson, on the other hand, provides the students to learn and remember more (Demirtaş and Barth, 1997). In fact, in this study, the interest and attitude of the students towards the lesson have been improved positively by means of an education environment enriched with stories and images.

İlkokul 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öykü ve İmge Destekli Öğretimin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi¹

Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI ², Arife Nazan GÖNÜL ³

Başvuru Tarihi: 04 Haziran 2016, **Kabul Tarihi:** 02 Kasım 2016

ÖZET

Bu çalışma ile ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi, "Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinde öykü ve imge kullanımının öğrencilerin tutumlarına etkisinin belirlenmesi, öyküleştirme ve imge yöntemlerinin tanıtılması, bu yöntemlerin kullanımının Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik katkısının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulanmıştır. Araştırma grubu, Zonguldak Kilimli ilçesinde bulunan Çatalağzı Plevne İlkokulu 4. sınıf öğrencileri (bir şube) ile sınırlıdır. Bu çalışma hem nicel hem de nitel bir araştırmadır. Nicel boyutta öğrencilerin tutumlarını ölçmeye yönelik tek grup ön test-son test deseni, nitel boyutta ise öğrencilerin ders dokümanları ve öğrencilerle yapılan görüşmeler analiz edilmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde problem tanımlanmış, alt problemler verilmiş, araştırmanın önemi belirtilmiştir. İkinci bölümde ise ilgili yayın ve araştırmalar tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, öğrencilere ait genel bilgiler, veri toplama aracı, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması yapılmıştır. Dördüncü bölümde alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumlar ele alınmış, son bölümde ise sonuç ve öneriler açıklanmıştır. Bu çalışma, öykü ve imge kullanımının Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumu ne düzeyde etkileyeceğini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca, öykü ve imge kullanımının Sosyal Bilgiler dersine uygun olarak nasıl gerçekleştirilebileceğini göstermesi açısından da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öykü, İmge, Tarihsel Düşünme, Tutum.

1. Giriş

Türkiye’de Sosyal Bilgiler ve tarih öğretiminde yaşanan problemlerden bazıları; eğitimde kullanılan yöntemlerin klasik olması, teknolojinin sınıflara yansıtılmaması, tarih öğretiminde görsellerden yeterince yararlanılmayıp metin ağırlıklı çalışmalar yapılması, ders kitaplarının dünya ölçütlerine uymaması, ezber ve öğretmenden kaynaklanan sıkıntılar şeklinde özetlenebilir (Yıldız, 2003:182-186). Günümüzde, Sosyal Bilgiler ve tarih öğretiminde, öğrencilerin tarih konularını ezberlemeleri değil tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeleri esas alınmaktadır. Safran (2002), "Bugün artık çağdaş ülkelerde tarih öğretimi; problem çözme becerisinin geliştirilmesi, yaratıcı düşünme ve empati gibi kavramlarla birlikte anılmaktadır. Buralarda tarih, ezberlenecek bir konu alanı olmaktan çok, bir araştırma ve soruşturma tarzı olarak sunulur olmuştur" ifadesiyle, tarih öğretiminde öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesinin esas alındığını belirtmektedir. Dilek (2002) de, "Öğrencilerin herhangi bir konunun öğrenilmesinde amatör bir şekilde de olsa bilim adamının kullandığı yöntem ve teknikleri uygulayarak "tarihsel düş gücü ve/veya duyarlılık" ile tarihsel problemleri çözebilmelerinin mümkün" olduğunu belirtmektedir. Günümüzde, öğrencilere, bilgiyi depolamaktan çok bilgiye nasıl ulaşacakları ve bir problem durumunda problemi çözmek için probleme nasıl yaklaşacaklarını öğretmeye yönelik bir eğitim anlayışı esas alınmıştır. Bu anlayışı kazandırmak ve öğrenmeyi verimli hâle getirebilmek için pek çok öğrenme modeli ve yöntem geliştirilmiştir (Çelikkaya, 2008). Bütün derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde de amaçlara uygun farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Öğretmenlerin yöntem konusunda seçici olabilmesi onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile orantılıdır. Diğer bir anlatımla, yöntem zenginliğine sahip olmaları gerekmektedir (Demirel, 2006). Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkililiği üzerinde yapılan araştırmalar bütün öğrenmeler için gerekli tek bir öğretim yönteminin olmadığını göstermektedir. Yöntem ve tekniklerin etkisi öğretmene, öğrenci özelliklerine, konu alanına, kazandırılmak istenilen hedeflere göre değişmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çok iyi bilmesi ve kullanacağı duruma en uygun yöntemi seçmesi gerekir (Erden, 1996:131-140).

¹Bu makale, "İlkokul 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öykü ve İmge Destekli Öğretimin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi" başlıklı yüksek lisans çalışmasından alınmıştır.

²Yrd.Doç.Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, besimearzu@gmail.com

³Öğretmen, MEB., nazmiyegonul22@hotmail.com

Sosyal Bilgiler programının bireye kazandırmayı amaçladığı becerilerin geliştirilmesinde, öğrencilerin duygu dünyasına kolayca ulaşabilmesi nedeniyle öyküleri kullanmak, kalıcı ve sıkıcı olmayan öğretim yöntemlerinin başında gelmektedir. Her ne kadar tarih öğretiminde bilgi, belge ve tarihinin deneyimi temel alınsa da; geçmişin yapılandırılmasında bunların eksikliğinden doğan boşluklar tarihinin düş gücünü kullanarak doldurduğu yaratıcı etkinliklerle kapatılır. Öyküler böyle bir yaratıcı etkinlik sürecinde oluşur. Öykü okunurken ya da dinlenirken, yazılı veya sözlü semboller öğrenen bireyin zihninde, öyküyü söyleyenin ya da yazanın düşündüğünden daha farklı anlamlar kazanarak imgelere dönüşür. Böylece yeniden kurgulama süreci başlar. Bu kurgulama tarihsel öykü vasıtasıyla geçmişi yeniden yapılandırmaktır (Dilek ve Yapıcı, 2005: 115-130). Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan görsel materyallerin, öğrencilerin okudukları metni anlamalarında ve eleştirel bakış açısına sahip olmalarında önemli bir yere sahip olduğundan; Sosyal Bilgiler dersinde görsel araç gereçlere yer verilmesi de büyük önem taşımaktadır (Yazıcı, 2006:651-662). Paykoç'a göre de, tarih öğretiminde, öğrencilerin çeşitli çizelgeleri, grafikleri, çizimleri, haritaları, resimleri ve küreleri kullanarak bunlardan bilgileri nasıl elde edebilecekleri ve bunları nasıl yorumlayabileceklerinin öğretilmesi gereklidir (Akt. Işık, 2008:46). Öyküler ve imgeler, öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme ve empati kurma gibi becerilerinin geliştirilmesi için etkin olarak kullanılabilir. Sosyal Bilgiler içeriğinde insan ve insana ilişkin bilgileri konu edinmesi nedeniyle edebî metinlerin, bilhassa edebî türlerin kullanımına önem verilmiştir. Bu bağlamda Sosyal Bilgilerin 'iyi anlatılan bir öykü' olması gerektiği görüşünü savunan araştırmacılar, ders içerisinde mümkün olduğunca destan, efsane, hikâye, roman, mit, şiir, biyografi, anı ve drama gibi edebî türlerden yararlanılması gerektiğini ifade etmişlerdir (McGowan ve Guzzetti, 1991; Akt. Kaymakçı, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, tarih öğretiminde "kronolojik düşünme, tarihsel anlama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel araştırma becerisi, tarihsel konuların analizi ve karar verme, tarihsel kavramlar" gibi tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesine önem vermesi ve bu becerileri geliştirmede resim çalışmalarına yer vermesi yaşa uygun tarih öğretimi açısından önemli bir gelişmedir (Kaplan, 2005). Yeni öğretim programıyla Sosyal Bilgiler ders kitaplarına eklenen görsel unsurlar; tasarım, şekil renk, resim vb. öğeler öğrencilerin yaş seviyesine uygun olarak öğrencinin severek ve eğlenerek öğreneceği bir ortamın amaçlandığını Sosyal Bilgiler dersinin görsel öğelerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı'nda hedeflenen; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, gözlem, mekân algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, empati ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri ile görsel materyal kullanımı ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda ilgili tarihsel zamana ait sosyal, kültürel, ekonomik yapının öğrenci tarafından kavranması, zamanın toplumsal değerlerinin daha iyi anlaşılması, tarihsel kavram ve olguların daha kolay öğrenilmesi amacıyla Sosyal Bilgiler derslerinde öykü ve imgelere başvurulabilir.

Eğitim biliminde, "bir resmin binlerce kelimedenden değerli olduğu" ileri sürülmüş; fakat tarih öğretiminde, görsel kaynaklar hak ettiği yeri alamamıştır (Ata, 2002, s.125). Kıcırcı (2006), "Görselin eğitimde yetersiz kullanımı hakkında 'görselin görünmezliği' ifadesine varan tepki, bu alanda eğitimde yer alan çalışmalara bakıldığında haklı görülebilir. Uzun yıllar görselin taşıdıklarına gereken önem verilmemiştir" ifadesiyle, eğitim-öğretim faaliyetlerinde görsel materyallerden yeterince yararlanılmadığına vurgu getirmiştir. Sosyal Bilgiler ve tarih öğretimi, öğrencilere; nedeni açıklanmayan, kanıtlanmayan, tartışılmayan, ezbere dayalı bilginin aktarımı olarak algılanmamalıdır. Nitekim bu durum, öğrencileri; araştırmaktan, eleştirmekten, yaratıcılıktan uzaklaştırmakta ve öğrenciyi dersi sevmeyen, sorgulamayan, bilgiyi üretme duygusu körelmiş bireyler hâline getirebilmektedir (Akınoğlu ve Diriöz, 2007). Sosyal Bilgiler ve tarih derslerinde görsel malzemeleri kullanmak suretiyle, gerçeğin sınıfa getirilerek etkileşimin sağlanması, ilgiyi artırabilir. Bu görseller; resim, poster, herhangi bir nesne, PowerPoint sunusu veya akıllı tahta olabilir. Görseller, aktif öğrenmeye katkı sağlayan; dikkatin bir noktaya toplanması, hatırlamayı kolaylaştırma ve anlamlılık açısından önemli birer araçtır (Kırpık, 2009:71-72). Görsel materyallere tarih öğretiminde yer verilmesi, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ve yorum becerilerini geliştirmede etkili olabilir. Öğrencilerin metin ağırlıklı çalışmaları ise öğrencilerin imgesel düşüncelerini sınırlayabilir. Bu açıdan bakıldığında tarih konularının öğretiminde; öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırmak ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek için de imgelerden ve öykülerden yararlanılabilir.

Bu çalışma ile ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde öykü ve imge kullanımının öğrencilerin tutumlarına etkisinin belirlenmesi, öykü ve imge yöntemlerinin tanıtılması ve bu yöntemlerin kullanımının Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik katkısının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmamız, öykü ve imge kullanımının Sosyal Bilgiler dersine uygun olarak nasıl gerçekleştirilebileceğini, uygulama adımlarının neler olduğunu ve yöntemin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumu ne düzeyde etkileyebileceğinin ortaya konması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kapsamında, öyküler ve imgelerden yararlanılarak; öğrencilerin derse karşı tutumları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda araştırmamızın problem cümlesi, “İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öykü ve imge destekli öğretimin öğrencilerin tutumlarına etkisi var mıdır?” şeklindedir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda sıralanmaktadır:

1. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “öykü okumayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “öykü yazmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “resim incelemeyi sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “resim yapmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Nicel kısımda, zayıf deneysel desenlerden tek grup öntest-sontest deseni kullanılmıştır. Nitel kısımda ise, doküman incelemesi ve görüşme teknikleriyle veriler toplanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli, betimsel araştırmalardan tarama modelidir. Tarama modeli, “Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır” (Karasar, 2012). Genel tarama modelinde, evren hakkında bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da alınan örneklem üzerinde çalışılır. Bu çalışmada, genel tarama modeli kapsamında ilişkisel tarama modeline başvurulmuş ve değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte değişim varsa, bunun nasıl olduğu tespit edilmek üzere korelasyonel araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, “cinsiyet”, “öykü okumayı sevme”, “öykü yazmayı sevme”, “resim incelemeyi sevme”, “resim yapmayı sevme” değişkenlerinin, öğrencilerin derse karşı tutumlarında etkili olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu, Zonguldak il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Kilimli ilçesinde, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında eğitim gören Çatalağzı Plevne İlköğretim Okulu 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma grubundaki 17 öğrencinin, 10’u “kız”; 7’si “erkek” öğrencilerden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler birden fazla yöntemle elde edilmiş ve bu veriler, ulaşılan sonuçların geçerliliğini ve tutarlılığını teyit etmede ve desteklemede kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Demir ve Akengin (2010) tarafından geliştirilmiş “Sosyal Bilgiler İlgi ve Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesine yönelik olarak, öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları öntest ve sontest puanları belirlenmiştir. Araştırma problemini çözebilmek amacıyla; nitel araştırma veri toplama tekniklerinden doküman incelemesi ve görüşmeden de yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Öte yandan, nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında

verinin çeşitlendirilmesi (data triangulation) amacına hizmet ederek; araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:187-188). Bu bağlamda doküman incelemesi, hem sınıfın bütün öğrencilerinden veri toplanabilmesini sağlayarak veri setinin güçlendirilmesini sağlayabildiği hem de araştırmanın objektifliğini güçlendirmek adına anlamlı olabildiği için tercih edilmiştir. “Görüşme tekniği” ise araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde, ilgili kişilerden veri toplamaktır. Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır (Patton, 1987:111; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008:122). Görüşme formu yöntemiyle farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde edilebildiği için bu yöntem tercih edilmiştir. Uygulama aşamasında öğrencilerle “bireysel görüşme” yapılmış ve öğrenci görüşleri yazılı olarak kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Uygulama sonunda nicel bulgular SPSS veri analiz programıyla analiz edilerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. SPSS 11 programında nicel araştırma tekniklerinden bağımlı ve bağımsız t-testi yapılmıştır. Araştırma problemini çözebilmek amacıyla; nitel araştırma veri toplama tekniklerinden “doküman incelemesi” ve “görüşme” verilerinin ise betimsel analizi yapılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen başlıklar altında (örneğin temalar) özetlenir ve yorumlanır. Bu analiz türünde, veri kaynaklarından bazı alıntılar yapmak, çalışmanın güvenilirliği ve görüşlerin açısından yararlı olabilir. Bu şekilde ayrıca çarpıcı görüşlerin de yansıtılması mümkün olur (Altunışık ve diğ., 2005, s.258). Sosyal bilgiler dersi “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde, öğrencilere konularla ilgili imge ve öyküler sunulmuş ve öğrenciler imge ve öykülerle ilgili sorular etrafında derse katılmışlar ve öğrencilerin imge ve öykülerle ilgili etkinliklere katılımları yazılı dokümanlar olarak kaydedilmiş ve toplanan verilerin betimsel analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Sosyal Bilgiler öğretiminde öykü ve imge kullanımıyla, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesi çabasıyla, ilköğretim 4. sınıf öğrencileriyle Sosyal Bilgiler dersi “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan konuların öğretiminde öykü ve imgelerden yararlanılmıştır. Bu tema kapsamında; “Ailemin Tarihi”, “Kültürümüz”, “Oyunlarımız”, “Trablusgarp’tan Çanakkale’ye” ve “Kurtuluş Savaşı’nda Türk Kadını” konuları yer almaktadır. “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesindeki konuların öğretimine yönelik hazırlanan etkinliklerde; “Babaannemden Öğrendiklerim”, “Ela’nın Bayramı”, “Bir Zamanlar Dedemde Çocuktu”, “Atatürk’ün Vatanseverliği”, “Çanakkale Zaferi” ve “Karne Hediyesi” öykülerine ve “Çocuk Oyunları”, “Milli Mücadelede Türk Halkı”, “Biraz Su”, “Siperde Mektup Okuyan Askerler” resimlerine yer verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin cinsiyet dağılımı, Tutum Ölçeği Ortalama Puanların Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları, Cinsiyete Göre Öntest-Sontest Puanları için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları incelenerek elde edilen bulgular ve yorumlar şöyledir:

Tablo 1

Tutum Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Değişkenler	N	Ortalama Farklar	Ss	Sd	t	P	
Cinsiyet	Kız	0	-1,748	0,945	9	-5,852	0
	Erkek	7	-1,37	0,836	6	-4,336	0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 10’u kız, 7’si erkektir. Tablodaki t-testi sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrencilerinin Tutum Ölçeği Ortalama puanları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir $t(16)=-7,33$; $p<0,5$. Kız öğrencilerinin Tutum Ölçeği Ortalama Puanları $\bar{X} = -1,748$ iken bu değer erkek öğrenciler için $\bar{X} = -1,370$ olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlıdır. Başka bir deyişle uygulama ile kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha çok gelişim gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2

Kız öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-2,803	,005 (P<,05)
Pozitif Sıra	10	5,5	55		
Eşit	0				

Kız öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Analiz sonuçları araştırmaya katılan kız öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. $Z = -2,803$; $P < ,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre uygulamanın kız öğrencilerin tutumlarını geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 3

Erkek öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-2,366	,018 (P<,05)
Pozitif Sıra	7	4	28		
Eşit	0				

Erkek öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan erkek öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z = -2,366$; $P < ,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre uygulamanın erkek öğrencilerin tutumlarını geliştirmede de olumlu yönde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine yönelik araştırmacı öğretmenin görüşme formları ve ders içi etkinliklerden elde ettiği izlenimlere göre uygulamanın yapıldığı temanın gelenek görenek, milli kültürümüz, oyunlarımız ve milli mücadele kavramlarını temel alması nedeniyle konu başlıklarına göre derse katılım, derse karşı olumlu tutum düzeyi farklılık göstermektedir. Örneğin milli mücadele ile ilgili etkinliklere erkek öğrenciler daha çok ilgi gösterirken çeyiz ve düğünlerle ilgili etkinlik kız öğrencilerin daha fazla ilgisini çekmiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “öykü okumayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin t-testi ile Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına ait bulgular ve yorumları verilmiştir.

Tablo 4

İkinci Alt Probleme İlişkin t-testi Sonuçları

Değişkenler	Frekans	Ortalama Farklar	Ss	Sd	t	P	
Okumayı sevme	Evet	15	-1,991	0,902	14	-6,403	0
	Hayır	2	-1,852	0,34	1	-9,769	0,065

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “öykü okumayı sevme” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin Tutum Ölçeği Ortalama puanları, öykü okumayı sevme durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Öykü okumayı seven öğrencilerin Tutum Ölçeği öntest puan ortalamaları 2,983 iken sontest puan ortalamaları 4,974’dir. Öykü okumayı sevmeyen öğrenciler için ise öntest puan ortalamaları 2,463 ve sontest puan ortalamaları 4,315 olarak ortaya çıkmıştır. Bu değerlere göre öykü okumayı seven

öğrencilerin öntest ve sontest puanları sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir. Her iki gruptaki öğrencilerin tutumlarında artış olması, beklenen doğrultuda bir sonuçtur.

Tablo 5

Öykü Okumayı Seven Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-3,408	,001(P<,05)
Pozitif Sıra	15	8	120		
Eşit	0	0	0		

Öykü okumayı seven öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öykü okumayı seven öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z=-3,408$; $P<,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre uygulamanın öykü okumayı seven öğrencilerin tutumlarını geliştirmede olumlu yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6

Öykü Okumayı Sevmeyen Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-1,342	,0180 (P<,05)
Pozitif Sıra	2	1,5	3		
Eşit	0	0	0		

Öykü okumayı sevmeyen öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öykü okumayı sevmeyen öğrencilerinde öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z=-1,342$; $P<,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu durum uygulamanın öykü okumayı sevmeyen öğrencilerin tutumlarını geliştirmede de olumlu yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Burada dikkat edilmelidir ki öykü okumayı seven öğrencilerin hem öntest hem de sontest puanları öykü okumayı sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “öykü okumayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin olarak doküman incelemeleri ve görüşme verileri de göstermektedir ki, öğrenciler, öykülerdeki karakterlerle empati kurarak, eleştirel ve yaratıcı düşünerek derse aktif katılımında bulunmuşlardır. Ayrıca öykü okuma yazma ve görsellerin dersi daha zevkli hâle getirdiğini ve canlılık kattığını ifade etmişlerdir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “öykü yazmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin t-testi ile Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına ait bulgular ve yorumları verilmiştir.

Tablo 7

Üçüncü Alt Probleme İlişkin t-testi Sonuçları

Değişkenler	Frekans	Ortalama Farklar	Ss	Sd	t	P	
Öykü Yazmayı Sevme	Evet	14	-1,603	0,968	13	-6,195	0
	Hayır	3	-1,543	0,556	2	-4,804	0,041

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “öykü yazmayı sevme” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin Tutum Ölçeği Ortalama puanları, öykü yazmayı sevme durumlarına göre anlamlı bir farklılık

göstermiştir. Öykü yazmayı seven öğrencilerinin Tutum Ölçeği öntest puan ortalamaları 3,005 iken sontest puan ortalamaları 4,608'dir. Öykü yazmayı sevmeyen öğrenciler için ise öntest puan ortalamaları 2,531 ve sontest puan ortalamaları 4,074 olarak ortaya çıkmıştır. Bu değerlere göre öykü yazmayı seven öğrencilerin öntest ve sontest puanları sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir. Her iki gruptaki öğrencilerin tutumlarında artış olması, beklenen doğrultuda bir sonuçtur. Bu nicel bulgular, uygulama sürecinde araştırmacının tutumlara ilişkin gözlemleriyle paralellik göstermektedir. Dolayısıyla nitel ve nicel bulguların birbirlerini destekler bir yapı arz ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 8

Öykü Yazmayı Seven Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-3,296	,001(P<,05)
Pozitif Sıra	14	7,5	105		
Eşit	0	0	0		

Öykü yazmayı seven öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öykü yazmayı seven 14 öğrencinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z = -3,296$; $P < ,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu durum; tez kapsamında uygulanan yöntemin, çalışmadaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğinin önemli bir kanıtıdır.

Tablo 9

Öykü Yazmayı Sevmeyen Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-1,604	,0109(P <,05)
Pozitif Sıra	3	2	6		
Eşit	0	0	0		

Öykü yazmayı sevmeyen öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öykü okumayı sevmeyen öğrencilerinde öntest ve sontest puanları arasında yine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z = -1,604$; $P < ,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu durum, uygulamanın öykü okumayı sevmeyen öğrencilerin tutumlarını geliştirmede olumlu yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Ancak öykü yazmayı seven öğrencilerin ön-sontest puanlarının öykü yazmayı sevmeyen öğrencilerin ön-sontest puanlarına göre daha yüksek olduğuna dikkat edilmelidir.

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, "öykü yazmayı sevme" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin olarak doküman incelemeleri ve görüşme verilerine dayanarak öğrencilerin öykü yazmaya çalışırken, konularla ilgili kavramları daha iyi öğrendiklerini ve daha anlamlı düşündüklerini söyleyebiliriz. Örneğin, "Kurtuluş Savaşı'nda Türk Kadını" konusu işlenirken, bir öğrencinin yazdığı öyküde "Kadınlar, askerlere mermi taşırdı. Askerlere mermi getirmeseler askerler yenilirdi" şeklinde bir ifade kullanması, konuyla ilgili önemli noktaları tespit edebildiğini göstermektedir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, "resim incelemeyi sevme" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin t-testi ile Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına ait bulgular ve yorumları verilmiştir.

Tablo 10

Öykü Yazmayı Sevmeyen Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Değişkenler		Frekans	Ortalama Farklar	Ss	Sd	t	P
Resim İncelemeyi Sevme	Evet	17	-1,592	0,895	16	-7,337	0,000
	Hayır	0	0	0	0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “resim incelemeyi sevme” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin tümü yaşları gereği resim incelemeyi sevdiği yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin Tutum Ölçeği Ortalama puanları, uygulama öncesi ve sonrasına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Öntest puan ortalamaları 2,922 iken sontest puan ortalamaları 4,514’dir. Ortaya çıkan bu durum, tez için anlamlı ve değerli bir veri niteliğindedir. Aslında tüm öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumları için fikir veren bu veriler öğrencilerin tutumlarında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. Derse katılımı artan yapılan etkinliklerde daha hevesli olan öğrencilerin, derse yönelik olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Tablo 11

Resim İncelemeyi Seven Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-3,621	0,000
Pozitif Sıra	17	9	153		
Eşit	0	0	0		

Resim incelemeyi seven (öğrencilerin tamamı) öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z = -3,621$; $P < ,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu durum bizi uygulamanın öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını geliştirmede olumlu yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “resim incelemeyi sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin olarak doküman incelemeleri ve görüşme verilerine dayanarak, öğrencilerin yaşanılan çevreye daha dikkatli bakmak, herhangi bir nesneyi daha yakından incelemek, çeşitli açılardan görünüşlerini hafızaya almak ve onlar hakkında fikir yürütebilmek, bunları duygularla birleştirerek yansıtabilmek gibi kazanımları olduğunu söyleyebiliriz. Akıncı (2011), temsilî resmin kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilebileceğini, temsilî resim kullanımının; öğrencilerin, üzerinde çalışma yapılan konuyu öğrenmelerinde, derse ilgi ve katılımlarının artmasında ve yaratıcı düşünme gibi becerileri geliştirmelerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde bu çalışmada da öğrenciler, resim incelemeleriyle; kavrama, kronolojik düşünme ve empati kurma gibi tarihsel analiz becerilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Fines ve Nichol (1997), öğrencilerin, resimler üzerinde yapılan çalışmalarla konuları daha iyi öğrenebileceklerini belirtirler (s.129). Yalın (2006) da, “görsel materyallerin kullanımı, öğrettiklerimizin % 50’sinin hatırlanmasına katkı sağlayacaktır” der (s.82). Nitekim öğrenciler de, resmin öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve öğrenilenlerin kalıcılığını güçlendirdiğini ileri sürmektedirler.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları, “resim yapmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin t-testi ile Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına ait bulgular ve yorumları verilmiştir.

Tablo 12

Beşinci Alt Probleme İlişkin t-testi Sonuçları

Değişkenler		Frekans	Ortalama Farklar	Ss	Sd	t	P
Resim Yapmayı Sevme	Evet	17	-1,592	0,895	16	-7,34	0,000
	Hayır	0	0	0	0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “resim yapmayı sevme” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin tümü yaşları gereği resim yapmayı sevdiği yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin Tutum Ölçeği Ortalama puanları, uygulama öncesi ve sonrasına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Öntest puan ortalamaları 2,922 iken sontest puan ortalamaları 4,514'tir. Gerçekte tüm öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumları için fikir veren bu veriler öğrencilerin tutumlarında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. Bu sonuç nitel veriler ile örtüşür niteliktedir.

Tablo 13

Resim Yapmayı Seven Öğrencilerin Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-3,621	0
Pozitif Sıra	17	9	153		
Eşit	0	0	0		

Resim yapmayı seven öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre öykü okumayı sevmeyen öğrencilerinde öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İlgili değerler $Z=-3,621$; $P<,05$ dir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında ortaya çıkan bu farkın pozitif sıralar yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu durum, uygulamanın öğrencilerin tutumlarını geliştirmede olumlu yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

3.6. Tutum Ölçeğinin 4 Alt Boyut Bazında Frekans ve Yüzde Dağılımı

Uygulama sonrası öğrencilerin Tutum ölçeğine verdikleri cevapların frekans ve yüzdelik dağılımı ölçeğin 4 boyutu için ayrı ayrı incelenerek tabloda (Ek-1) verilmiştir.

Tutum ölçeğinin öğrenme isteği boyutunda frekans ve yüzdelik dağılımı incelendiğinde uygulama sonrasında öğrencilerin öğrenme isteğinin pozitif yönde geliştiği söylenebilir. “Sosyal Bilgiler dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum” ifadesine öğrencilerin %58'i “tamamen katılıyorum” cevabını verirken, “Keşke her ders Sosyal Bilgiler olsa” ifadesine öğrencilerin %41'i, “Diğer derslere göre Sosyal Bilgileri daha çok severek çalışırım” ifadesine öğrencilerin %52'si ve “Sosyal Bilgiler dersinin yaşantımda önemli yararlar sağlayacağına inanırım” ifadesine ise öğrencilerin %76'sı tamamen katılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumsuz tutumlar ise oldukça alt düzeydedir. Tutum ölçeğinin hoşlanma boyutundaki dağılımlar incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanma boyutunda da gelişim göstererek yöntemin olumlu sonuçlar sağladığını göstermektedir. “Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor” ifadesine öğrencilerin %76'sı “tamamen katılıyorum” cevabını vermektedir. “Sosyal Bilgiler dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor” ifadesine öğrencilerin %82'si, “Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor” ifadesine öğrencilerin %88'i, “Sosyal Bilgiler dersini ipe çekiyorum” ifadesine öğrencilerin %58'i, “Sosyal Bilgiler sevdiğim dersler arasındadır” ifadesine öğrencilerin %72'si, “Tarihî hikâyeleri dinlemek bana zevk verir” ifadesine öğrencilerin %88'i ve “Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitapları okurum” ifadesine ise öğrencilerin %52'si tamamen katılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumsuz tutumlar ise oldukça alt düzeydedir. Öğretmenlerden kaynaklanan tutum dağılımı incelendiğinde konuyla ilgili “Öğretmenimiz bana Sosyal Bilgiler dersini sevdirdi” ifadesine öğrencilerin %100'ü “tamamen katılıyorum” cevabını verirken, öğretmen tarafından verilen ödevler konusunda ise “Sosyal Bilgiler ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım” ifadesine öğrencilerin %64'ü tamamen katılmaktadır. Öğrenciler yaşları gereği ödev yapmaktan biraz sıkılmış olsalar da Sosyal Bilgiler dersinde öğretmene yönelik olumsuz tutumları oldukça olumludur. Dördüncü boyut olan Sosyal Bilgiler sevgisine yönelik dağılımlar incelendiğinde derse yönelik

öğrencilerin tutumlarında, “dersi sevmeme”, “dersten korkma”, “dersi gereksiz görme”, “derste başarılı olamayacağını düşünme” ve “derse katılım” konusundaki olumsuz tutumlar oldukça alt düzeylerde tespit edilmiştir. Uygulama sonunda öğrencilerin her bir boyutta genellikle olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Elde edilen bu sonuç, nitel bulgularla örtüşür niteliktedir. Uygulama öncesi veriler dikkate alındığında öğrencilerin genel olarak, bu derse yönelik olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma ile ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde öykü ve imge destekli öğretimin öğrencilerin tutumlarına etkisinin belirlenmesi ve öyküleştirme, imge yöntemlerinin tanıtılması ve bu tekniklerin kullanımının Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik katkısının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesine yönelik olarak, veri toplama aracı olarak; Demir ve Akengin (2010) tarafından geliştirilmiş “Sosyal Bilgiler İlgili ve Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Uygulama sonunda nicel bulgular SPSS veri analiz programıyla analiz edilerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Nicel veriler, Sosyal Bilgiler dersinde “öykü ve imgelere” yer verilmesinin derse karşı öğrencilerin olumlu bir tutum geliştirmelerini etkilediğini gösterirken; öğrencilerle yapılan sınıf içi uygulamalar da öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum içinde olduklarını göstermiştir. Öğrenciler, öyküleri ve imgeleri incelemeye ve kavramaya çalışırken, eleştirel düşünme, kronolojik düşünme, yaratıcı düşünme ve empati kurma gibi becerilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Öğrencilerin öykülerden daha çok resimle duygularını anlatmaya yönelmişler; yaşları gereği kendilerini sözcüklerden daha çok resimle daha iyi anlatabilmişlerdir.

Araştırma problemini çözebilmek amacıyla; nitel araştırma veri toplama tekniklerinden doküman incelemesi ve görüşmeden yararlanılmış ve toplanan verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Öğrenciler, öyküler ve resimler inceleyip yorumlamanın yanı sıra kendileri de öykü yazma ve resim yapma etkinliklerinde bulunmuşlardır. Öğrencilere “Ailemin Tarihi” konusuyla ilgili olarak “Babaannemden Öğrendiklerim” öyküsü (Ek-2) sunulmuş ve bu etkinliklerde özellikle kız öğrencilerin, daha çok çeyiz sandığında yer alabilecek “patik ve dantel” gibi ürünleri çizdikleri; erkek öğrencilerin ise “kahve fincanı” gibi temalar seçtikleri görülmüştür (Ek-3). Erkek öğrenciler, milli mücadele ile ilgili konulara daha çok ilgi gösterirken; kız öğrenciler, çeyiz ve düğünlerle ilgili etkinliklere daha çok ilgi göstermişlerdir. “Kurtuluş Savaşı” konusuyla ilgili olarak öğrencilerin öykü yazma denemelerinde, bilgilerinin öykülerine aktarma çabaları ve yaratıcı düşünme becerilerini işe koşmaları dikkat çekmektedir. Bir öğrencimiz “Atatürk birçok yenilikler yaptı. Kadın erkek eşitliği mesela...” ifadesiyle Atatürk’ün yaptığı yeniliklere örnek vermektedir (Ek-4). Öğrenciler, “Oyunlarımız” konusunda Brueghel’in “Çocuk Oyunları” resmini (Ek-5) incelerken; “birdir bir”, “çember çevirme”, “yakalamaca” gibi oyunları gördüklerini söyleyerek resmi betimlemişler ve bu oyunların günümüze kadar geldiğini belirterek de, geçmiş zamanla bugün arasında bağ kurmuşlardır. Öğrenci dokümanları, imge ve öykülerin, öğrencilerin ilgiyle ve aktif bir şekilde derse katılımında bulunmalarını sağladığını göstermektedir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilere, “Sosyal bilgiler öğretiminde imge ve öykülerden yararlanılmasının sizce avantajları nelerdir?” ve “Sosyal bilgiler öğretiminde imge ve öykülerden yararlanılmasının sizce dezavantajları nelerdir” gibi sorular yöneltilmiştir. Öğrenciler, “Daha kolay anlamamızı sağladı”, “Öykü yazmak ve resim yapmak hoşuma gider” ve “Derslerimiz çok güzel geçti” gibi ifadelerle, sosyal bilgiler öğretiminde imge ve öykülerden yararlanılmasının hem öğrenmelerini kolaylaştırdığını hem de derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Çalışmamızın nicel verileriyle örtüşür nitelikte, sosyal bilgiler öğretiminde imge ve öykülerden yararlanılması, öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir.

Araştırma bulgularına göre, öğrenciler zenginleştirilmiş bir eğitim ortamında aktif olarak katılım fırsatını buldukları Sosyal Bilgiler derslerine karşı daha olumlu bir tutum göstermektedir (Schug ve Beery, 1987). Zenginleştirilmiş bir eğitim ortamıyla öğretmen, bir taraftan öğrencilerinin derse karşı daha olumlu bir tutum takınmalarını sağlarken, diğer taraftan da daha fazla öğrenme ve hatırlama sağlamalarını sağlayabilir (Barth ve Demirtaş, 1997). Nitekim bu çalışmada da, öykü ve imgelerle zenginleştirilmiş bir eğitim ortamıyla, öğrencilerin derse karşı tutumlarının olumlu yönde geliştiği tespit edilmiştir.

4.1. Araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili bulguların analiz sonuçlarına göre

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tutum artış düzeyinin kız öğrencilerde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum cinsiyetle Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirten araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Tay ve Tay (2006: 73-84:), “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi” başlıklı çalışmalarında ilköğretim öğrencilerinin başarı puanları ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında olumlu bir ilişki bulmuşlar ve kız öğrencilerin daha olumlu bir tutum içinde olduklarını tespit etmişlerdir. Bu çalışmada öğrencilerin yaptıkları resimlerin ve yazdıkları öykülerin cinsiyetlerine göre şekillendiği açıkça tespit edilmiştir. İfade etmek istedikleri konular ve bakış açıları cinsiyetlerine göre şekillenmiştir

4.2. Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili bulguların analiz sonuçlarına göre

Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum, “öykü okumayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Derse yönelik tutumun artışı akademik başarıyı da olumlu yönde etkileyeceğinden öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “öykü okumayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusu, Yıldız’ın (2013), “Okuma motivasyonu, akıcı okuma ve okuduğunu anlamının ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarındaki rolü” başlıklı çalışmasında elde edilen okuma ile ilgili değişkenlerin akademik başarıdaki rolünün çok güçlü olduğu sonucu ile örtüşür niteliktedir.

4.3. Araştırmanın üçüncü alt problemi ile ilgili bulguların analiz sonuçlarına göre

Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “öykü yazmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış olup araştırmada hedeflenen doğrultuda bulgular elde edilmiştir. Yeni öğretim programı ile önemi fark edilmiş olan etkin öğrenci temelli yaklaşımlarla ilgi çekici ders kitaplarının düzenlenmesi ihtiyacı da bulgularımızla paralellik göstermektedir. Oruç’a (2009) göre yapılandırmacı yaklaşım nedeniyle Sosyal Bilgiler ders kitapları içerik açısından değişmiştir. Önceki Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kullanılan “düz ve bilgi aktarıcı metinler” yeni kitaplarda oldukça az oranda kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre doğrudan bilgi aktarımı yapılmayıp konular çeşitli kurgular dâhilinde verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öykü yazma, öykü tamamlama etkinliklerinin de bulunduğu yeni ders kitaplarının öğrencinin ilgisini çekmesi ve dolayısıyla öğrencinin derse yönelik tutumunun artması yönünde etkili olduğu söylenebilir.

4.4. Araştırmanın dördüncü alt problemi ile ilgili bulguların analiz sonuçlarına göre

Öğrencilerin, yaşları gereği görsel öğeleri, yazınsal öğelere tercih etmelerinin bir sonucu olarak tüm öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik uygulama öncesi ve sonrası tutumlarının, “resim incelemeyi sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Görsel öğelerin hem somut hem de soyut düşünme aşamasında öğrencilerin düşünme ve anlatma yeteneklerini destekleyici bir yanının olduğu düşünülerek yapılan bu etkinlikler, resim incelemeyi seven öğrenciler başta olmak üzere tüm öğrencilerin derse katılımını artırmıştır.

4.5. Araştırmanın beşinci alt problemi ile ilgili bulguların analiz sonuçlarına göre

Öğrencilerin tümü içinde buldukları dönem gereği görsel öğeleri somut öğeleri diğer yaklaşıma tercih ettiklerinden araştırma sonuçları, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, “resim yapmayı sevme” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği yönündedir. Öğrencinin derse aktif katılımı ve zevk alarak öğrenebilmesi için tercih edeceği yol olan duygu ve düşünceleri en iyi aktarabileceği resim yapma yönteminin derste bir araç olarak kullanılması, öğrencilerin derse ilgilerini ve öğrenmelerini artırmıştır.

5. Öneriler

1. Öykülerden öğretim ortamında yararlanma konusunda öğrencilerin olumlu bir yaklaşıma sahip olduğu görüldüğünden, sosyal bilgiler öğretiminde öykülerden daha fazla yararlanma yoluna gidilmesi tavsiye edilebilir.

2. Resimlerden öğretim ortamında yararlanma konusunda öğrencilerin olumlu bir yaklaşıma sahip olduğu görüldüğünden, sosyal bilgiler öğretiminde resim ve fotoğraf gibi imgelerden daha fazla yararlanma yoluna gidilmesi tavsiye edilebilir.
3. Sosyal Bilgiler ders kitabında öykülere yer verilmesi ile bu öykülerin kim tarafından yazılacağı sorusu da gündeme gelmektedir. Sosyal Bilgiler alanında çalışan uzmanlar ile Türkçe eğitimi alanında çalışan uzmanların oluşturduğu disiplinlerarası bir komisyon tarafından bu öyküler yazılabilir.
4. Öğretmenler, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçerek; öğrencilerin bu dersi sevmeleri, ilgi ve meraklarının artması yönünde çalışmalar yapabilirler.

Kaynaklar

- Akıncı, A. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsilî resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akınoğlu, Orhan & Umut Diriöz (2007). *Tarih öğretiminde eleştirel ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya Kitabevi: İstanbul.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkaya, T. (2008). *Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5.sınıf Örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Demir, S.B. & Akengin, H. (2010). Sosyal bilgiler dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *e-international Journal of Educational Research*, 1(1), 26-40.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme-öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirtaş, A. & Barth, J. (1997). *İlköğretimde sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK Yayınları.
- Dilek, D. (2002). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dilek, D. & Yapıcı, G. (2005). Öykülerle tarih öğretimi yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 115-130.
- Erden, M. (1996). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkim Yayınları.
- Fines, N. & Nichol, J. (1997). *Teaching Primary History*. London: Heinemann Educational Publishers.
- Işık, H. (2008). *Tarih öğretiminde doküman kullanımının öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaplan, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerinin sözlü tarih çalışmalarıyla geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 230-255.
- Kırcı, K. (2006). *Sosyal bilgiler dersinde 7. sınıf öğrencilerinin tarih öğrenme beceri düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırpık, C. (2009). *Türkiye’de tarih eğitimi*. (Edit. S. Aktekin, P. Harnett, M. Öztürk ve D. Smart). Çok kültürlü bir avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi (s.27-44). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Oruç, Ş. (2009). *Sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitaplarında edebî ürünler*. TSA, 13 (2).
- Safran, M. (2002). *Türk tarihî öğretimi ve meseleleri. türkler ansiklopedisi cilt 17*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Schug, Mark C. & R. Beery (1987). *Teaching social studies in the elementary school*. Scott, Foresman and Company: Glenview Illinois.
- Tay, B. & A. Tay (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-84.
- Yalın, H.İ. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Yazıcı, K. (2006). Sosyal bilgiler ve okuma becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 273-283.
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 181-190.
- Yıldız, M. (2013). Okuma motivasyonu, akıcı okuma ve okuduğunu anlamanın ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarındaki rolü. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4), 1461-1478.

EKLER**Ek-1****Tutum Ölçeğinin 4 Alt Boyut Bazında Frekans ve Yüzde Dağılımı**

1.BOYUT (Öğrenme İsteği)	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Maddeler										
1-Sosyal Bilgiler dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum.	10	%58.8235	3	%17.6470	1	%5.8823	-	%0	3	%17.6470
2-Sosyal Bilgiler dersinden nefret ediyorum.	-	%0	2	%11.7647	3	%17.6470	2	%11.7647	10	%58.8235
3-Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir derse girmeyi tercih ederim.	-	%0	2	%11.7647	-	%0	1	%5.8823	14	%82.3529
4- Keşke her ders Sosyal Bilgiler olsa...	7	%41.1764	5	%29.4117	4	%23.5294	-	%0	1	%5.8823
5- Mecbur olmasam Sosyal Bilgiler dersine girmem.	1	%5.8823	-	%0	-	%0	2	%11.7647	14	%82.3529
6-Bence Sosyal Bilgiler dersine ayrılan sürenin azaltılması gerekir.	-	%0	-	%0	1	%5.8823	4	%23.5294	12	%70.5882
7-Diğer derslere göre Sosyal Bilgileri daha çok severek çalışırım.	9	%52.9411	4	%23.5294	3	%17.6470	1	%5.8823	-	%0
8-Sosyal Bilgiler dersinin yaşantımda önemli yararlar sağlayacağına inanırım.	13	%76.4705	3	%17.6470	1	%5.8823	-	%0	-	%0

9-Keşke Soysa Bilgiler olmasa...	-	%0	1	% 5.8823	2	%11.7647	1	% 5.8823	13	%76.4705

2.BOYUT (Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma)	Tamamen Katılıyor		Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
Maddeler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10-Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.	13	%76.4705	1	% 5.8823	2	%11.7647	-	%0	1	% 5.8823
11-Sosyal Bilgiler dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor.	14	%82.3529	2	%11.7647	1	% 5.8823	-	%0	-	%0
12 Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.	15	%86.2352	-	%0	1	% 5.8823	-	%0	1	% 5.8823
13-Sosyal Bilgiler dersini ipe çekiyorum.	10	% 58.8235	3	% 17.6470	3	% 17.6470	-	%0	1	% 5.8823
14-Sosyal Bilgiler sevdiğim dersler arasındadır.	13	%76.4705	1	% 5.8823	3	% 17.6470	-	%0	-	%0
15-Tarihi hikâyeleri dinlemek bana zevk verir.	15	%88.2352	-	%0	2	%11.7647	-	%0	-	%0
16-Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitapları okurum.	10	% 58.8235	3	% 17.6470	3	% 17.6470	-	%0	1	% 5.8823

3.BOYUT (Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar)	Tamamen Katılıyorrum		Katılıyorrum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Maddeler										
17-Öğretmenimiz beni Sosyal Bilgiler dersindensoğuttu.	-	%0	1	% 5.8823	-	%0	-	%0	16	% 94.1176
18-Öğretmenimiz bana Sosyal Bilgiler dersini sevdirdi.	17	%100	-	%0	-	%0	-	%0	-	%0
19- Öğretmenimizden nefret ediyorum.	-	%0	1	% 5.8823	-	%0	1	% 5.8823	15	%88.2352
20- Öğretmenimiz yüzünden Soysal Bilgiler kelimesini bile duymak istemiyorum.	-	%0	1	% 5.8823	-	%0	-	%0	16	% 94.1176
21-Sosyal Bilgiler ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.	11	% 64.7058	-	%0	3	% 17.6470	-	%0	3	% 17.6470
22-Sosyal Bilgiler dersine çalışmam gerektiği zaman kendimi yorgun hissediyorum.	2	%11.7647	-	%0	1	% 5.8823	2	%11.7647	12	% 70.5882

4.BOYUT (Sosyal Bilgiler Sevgisi)	Tamamen Katılıyorrum		Katılıyorrum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Maddeler										
23-Hata yapmaktan korktuğum için Sosyal Bilgiler dersinde konuşmam.	1	% 5.8823	1	% 5.8823	2	% 11.7647	-	% 0	13	% 76.4705
24-Sosyal Bilgiler dersinde asla iyi bir not alamam.	-	% 0	-	% 0	2	% 11.7647	1	% 5.8823	14	% 82.3529
25-Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı okulu daha çok severdim.	1	% 5.8823	-	% 0	2	% 11.7647	1	% 5.8823	13	% 76.4705
26-Sosyal Bilgiler dersi zaman kaybıdır.	-	% 0	1	% 5.8823	-	% 0	1	% 5.8823	15	% 88.2352
27-Sosyal Bilgiler bütün dersler içinde en korktuğum derstir.	-	% 0	-	% 0	1	% 5.8823	-	% 0	16	% 94.1176

Ek-2

Babaannemden Öğrendiklerim

Ela eve geldiğinde acıkmıştı ve masaya geçip annesinin tabağına koyduğu yemeği sessizce yemeğe koyuldu. Ancak düşünceli görünüyordu. Bu belirsiz ifadeyi gören annesi Ela'ya dönerek, "Canım, okulda canını sıkan bir şey mi oldu?" diye sordu.

Ela: "Bugün öğretmenimizin verdiği araştırma ödevini düşünüyorum. Ailemizin tarihî hakkında aile büyüğümüzden bilgi almamızı istedi. Ancak kimden bilgi almam gerektiğini bilmiyorum" diyerek başını iki yana salladı.

Babası söze karışarak "Elacığım kaygılanmana gerek yok bu akşam babaannenler bize uğrayacaklar. Ne de olsa ailemizde bu konuda en çok bilgiye sahip olanlardan biri de babaannen. Sana bu konu hakkında bilgi verebilir. Yalnız sana bu konuda bir tavsiyem var. Babaannenle konuşurken küçük bir not defteri kullan, bir de şu masada duran cep telefonumu kullanabilirsin. Söyleşi sırasında konuşmaları kaydedersin; böylece hiç bir ayrıntıyı da atlamamış olursun. Yarın ki derste paylaşacağın çok şey olacak" dedi. Ela sevinçle hemen masadan kalktı ve babasının ona önerdiği gerekli malzemeleri hazırlayarak işe koyuldu. Tam o sırada kapı zilin sesi duyuldu. Ela hemen kapıya koşarak heyecanla kapıyı açtı. "Yaşasın! Babaannem gelmiş" diyerek heyecanla babaannesinin boynuna atladı. Ela hemen durumu babaannesine paylaştı. "Sizin çocukluğunuz, gençliğiniz, yaşadıklarınız hakkında yeterli bilgiye sahip değilim" dedi. Babaannesine Ela'ya severek yardımcı olacağını, söyledi ve hemen işe koyuldular. Ela babasının ses kaydı yapan telefonunu aldı ve sorularını tek tek yöneltmeye başladı.

- Babaanneciğim nerede ve ne zaman doğdun?
- Yavrumsun ben Yunanistan'da doğdum 20 Mayıs 1921 yılında.
- Peki siz Yunanistan'dan buraya nasıl geldiniz?
- Elacığım o dönem Nüfus Mübadelesi yani Nüfus değişimi yaşandı. Şöyle açıklayayım yani Yunanistan'daki Türklerle Türkiye'deki Rumlar kendi yurtlarına zorunlu göçe zorlandı. Böylece biz de Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde buraya yerleştirildik.
- Babaanneciğim geçiminizi nasıl sağlıyordunuz?
- O zamanlar yokluk vardı, her şey bu kadar bol değildi. Ne ekersek onu yiyorduk. Deden terziydi günlük yevmiyesi ile geçinirdik. Allah'a şükür aç kalmazdık.
- Peki, babaanneciğim dedem nerede ve ne zaman doğmuş?
- Deden Zonguldak'ta 22 Haziran 1920 yılında doğmuş Elacığım.
- Babaanneciğim senin kaç kardeşin vardı?
- Biz kalabalıktık kızım 5 kardeşiz. 3 kız 2 erkek.
- Peki, küçükken en çok hangi oyunu oynardın?
- Biz evin içinde kardeşlerimle birlikte kulaktan kulağa, tekerleme söyleme gibi oyunlar oynardık.
- Babaanneciğim okula gittin mi?
- Gittim elbette. İlkokulu birincilikle bitirdim. Çok çalıştım, öğretmenim bu sebeple beni çok severdi.
- Dedemle nasıl tanıştınız?
- Görücü usulü Elacığım.
- O ne demek babaanneciğim?
- Yani ben dedeni evlenmek için gelip beni isteyene kadar hiç görmemişim. Evlenme yaşı gelen kızlar evlerinde ziyaret edilir, görüp beğenilir ve evlilikler gerçekleşirdi.

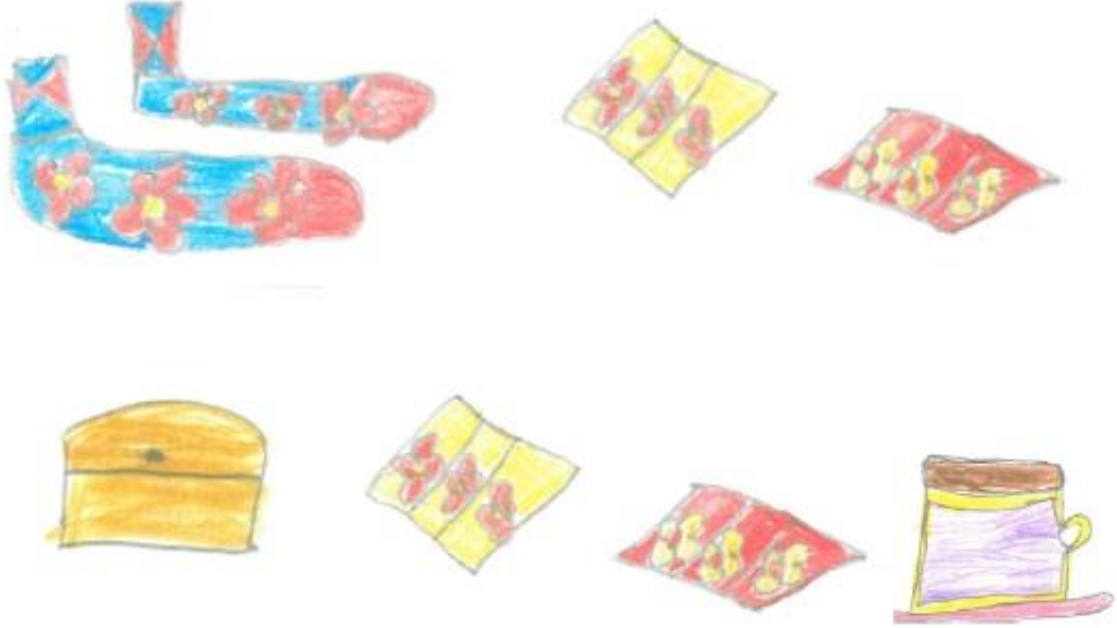
Ela bir yandan not alırken bir yandan da babaannesinin cevaplarını cep telefonuna kaydetti. Babaannesine Ela'ya sadece bu olayları anlatmakla kalmayıp; o döneme ait kardeşleriyle birlikte çekilmiş fotoğrafları da gösterdi. O dönemde çekilmiş olan fotoğraflar siyah beyazdı. Çoğu sararmış haldeydi. O dönemi yansıtan kıyafetleri ona tanıttı. Ela babaannesine birlikte fotoğraflara bakarken geçmişe doğru uzun bir yolculuğa çıkmıştı adeta.

Ela o sırada babaannesinin diğer elinde olan saati fark etmişti. "Babaanneciğim o elinde tuttuğun zinciri olan saat ne kadar ilginç!" Babaannesine Ela'ya gülümseyerek "Elacığım bu dedenin köstekli saati. Eskiden böyleydi saatler deden cebine koyardı ve bakmak istediğinde çıkarırdı cebinden". Babaannesine Ela'ya evdeki sandığının içinde sakladığı eşinin ona yazdığı ilk mektubu göstereceğini söylemiş bu da Ela'yı çok sevindirmişti.

Ela tutmuş olduğu notları ve babasının telefonuna kaydetmiş olduğu ses kaydını son bir kez dinleyip aile tarihi ödevini hazırlamaya koyuldu.

Ek-3

Çeyiz Sandığı ve Kahve Fincanı

Ek-4

Kurtuluş Savaşı

Bugüne kadar Atatürk çok yenilikler yaptı. Savaşlara katıldı. Kadın erkek eşitliğini yaptı. Çünkü Atatürk herkese çok güzel şeyler verdi. Birisini şehitlermiş oldu. Serife boya aldı. Şehitlerin mezarları oldu. Anneleri babaları çok üzülüyor. Ağladılar. Serife bacının üstünde meşin ve beşek vardı. Bu sonuçta dışarıya çıktı. Askerler ağladılar ve Serife boya şehit düşmüş oldu.

Ek-5

Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" (1560)

